Датум:

Број:

ЗАДОВОЉСТВО ЗАПОСЛЕНИХ У ЗДРАВСТВЕНИМ УСТАНОВАМА ПРИМАРНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ КОЛУБАРСКОГ ОКРУГА У 2025. ГОДИНИ

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Датум:

Број:

САДРЖАЈ

УВОД 3
СТОПЕ ОДГОВОРА И ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ИСПИТАНИКА 4
ЗАДОВОЉСТВО ЗАПОСЛЕНИХ РАЗЛИЧИТИМ АСПЕКТИМА ПОСЛА 5
УКУПНО ЗАДОВОЉСТВО ПОСЛОМ И НАМЕРА ПРОМЕНЕ ПОСЛА 11
ЗДРАВЉЕ, ПРЕВЕНТИВНИ ПРЕГЛЕДИ И ФАКТОРИ РИЗИКА 14
КОМЕНТАРИ ИСПИТАНИКА 20
ЗАКЉУЧАК 20

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

УВОД

Задовољство запослених представља позитивну емоционалну реакцију и став појединца према свом послу, који настаје као резултат процене у којој мери радно место и услови рада испуњавају његова очекивања, потребе и вредности[1]. На овај феномен утичу бројни лични, организациони и друштвени фактори[2], укључујући услове рада, међуљудске односе, систем награђивања, могућности професионалног развоја, сигурност запослења и баланс између приватног и пословног живота. Због комплексности ових утицаја не постоји јединствена дефиниција задовољства послом, али се оно често посматра кроз опште задовољство радом и задовољство појединим аспектима посла. Мерење и унапређење задовољства запослених има велики значај за функционисање здравствених установа, јер је повезано са већом продуктивношћу, мањим изостанцима са посла, нижом флуктуацијом кадрова и бољим квалитетом пружене здравствене заштите, као и већим задовољством пацијената[3].

У Републици Србији Министарство здравља и Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, у сарадњи са мрежом института и завода за јавно здравље, од 2007. године спроводе истраживање задовољства запослених у здравственим установама. У складу са јединственом методологијом, анкета је у шест домова здравља у Колубарском округу (ДЗ Ваљево, ДЗ Лајковац, ДЗ Уб, ДЗ Љиг, ДЗ Осечина и ДЗ Мионица) у 2025. години спроведена 1. децембра у периоду од 7 до 20 часова и обухватила је све запослене који су у том периоду били на послу и добровољно попунили упитник.

За испитивање задовољства запослених коришћен је стандардизован упитник Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ који омогућава да се сагледају: опште карактеристике запослених (пол, старост, занимање, руководећа функција, дуална пракса), како запослени оцењују различите аспекте посла, и то: услове рада (адекватност опреме, простора и расположивог времена за рад, аутономију у обављању посла, финансијску надокнаду за рад, руковођење и организацију рада у установи, могућност за професионални развој и едукацију и одржавање адекватних хигијенских услова за рад), међуљудске односе у установи (однос са руководећим кадром (уважавање и вредновање рада запослених); непосредну сарадњу са колегама и однос пацијената према запосленима), затим како запослени процењују сопствено физичко и ментално здравље, да ли су у последње три године обављали превентивне прегледе, као и присуство фактора ризика. Испитаници су на скали од 1- веома лоше до 5- одлично оцењивали наведене аспекте рада, а могли су да се определе и за опцију 6- питање се не односи на мене. На крају, узимајући све поменуте аспекте посла у обзир, испитаници су давали оцену укупног задовољства послом (1-веома незадовољан; 2-незадовољан; 3- ни задовољан, ни незадовољан; 4- задовољан; 5-веома задовољан).

Завод за јавно здравље Ваљево извршио је анализу задовољства запослених у здравственим установама примарне здравствене заштите Колубарског округа која се заснива на аналитичко-дескриптивном приступу и статистичкој обради података прикупљених анкетом које су одговорна лица у домовима здравља унела у електронску базу „Сервис јавног здравља“. Од статистичких параметара коришћени су: дистрибуција фреквенције и просечне вредности (аритметичка средина), док су за утврђивање значајности разлика између обележја примењивани *Kruskal–Wallis*, *Chi-square* и *Fisher's exact* тест. Статистички тестови су били прихваћени ако је вероватноћа нулте хипотезе била једнака или мања од 5 посто.

---

[1] *Davis RV. Job satisfaction. In: Jones LK (ed.) Encyclopaedia of career change and work issues (PP.142-143). Phoenix, The Oryx press, 1992.*

[2] *Herzberg, Frederick; Mausner, Bernard; Snyderman, Barbara B. The Motivation to Work (2nd ed.). New York: John Wiley, 1959. ISBN 0471373893.*

3 KrogstadU, Hofoss D, Veenstra M, Hjortdahl P. Predictors of job satisfaction among doctors, nurses and auxiliaries in Norwegian hospitals: relevance for micro unit culture. Human Resources for Health 2006, 4:3.

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

СТОПЕ ОДГОВОРА И ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ИСПИТАНИКА

Испитивањем задовољства запослених у 2025. години био је обухваћен је 471 испитаник у шест домова здравља Колубарског округа. На дан испитивања, на послу су била присутна 634 радника, а подељена су 522 упитника. Како је био попуњен 471 упитник, стопа одговора у односу на број подељених упитника је износила 90,2% (Табела 1).

Готово половина од укупног броја испитаника (224 или 47,6%) је из ДЗ Ваљево, а готово петина (88 или 18,7%) из ДЗ Уб. Сваки девети је из ДЗ Осечине (51 или 10,8%), а сваки једанаести из ДЗ Лајковац (43 или 9,1%). Најмање испитаника је било у ДЗ Мионица (31 или 6,6%). У ДЗ Лајковац и ДЗ Осечина сви испитаници су попунили упитник. Стопе одговора у преостала четири дома здравља су се кретале од 80,9% у ДЗ Љиг до 91,1% у ДЗ Ваљево (Табела 1).

Табела 1. Стопе одговора по домовима здравља

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Број запослених присутних на послу	Број подељених упитника	Број враћених упитника	Стопа одговора (%)
Дом здравља Лајковац	58	43	43	100.0
Дом здравља Љиг	42	42	34	80.9
Дом здравља Мионица	40	35	31	88.6
Дом здравља Осечина	51	51	51	100.0
Дом здравља Уб	105	105	88	83.8
Дом здравља Ваљево	338	246	224	91.1
УКУПНО	**634**	**522**	**471**	**90.2**

Од 458 (97,2%) испитаника који су одговорили на питање о полу, више од четири петине је било женског (378 или 82,5%), а нешто мање од петине мушког пола (80 или 17,5%), (Графикон 1). Више од половине испитаника који су одговорили на питање о годинама старости (464 или 98,5%) било је старосне доби од 35 до 54 године (246 или 53%), нешто мање од петине су били млађи од 35 година (85 или 18,3%) док су преостала 133 испитаника (28,7%) старосне доби 55 и више година (Графикон 2).

Графикон 1. Структура испитаника по полу (%)

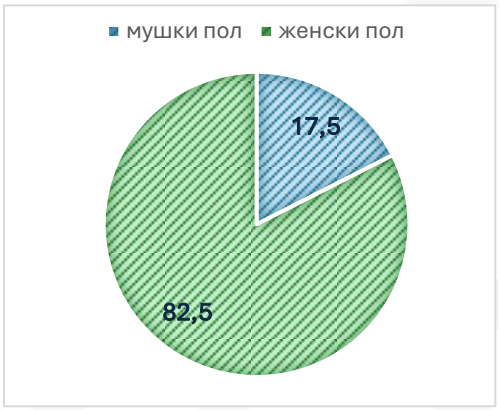

Графикон 2. Структура испитаника по старости (%)

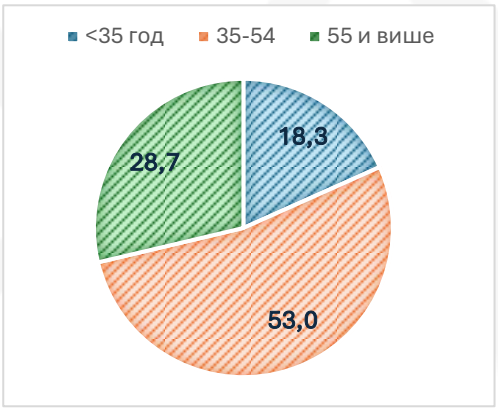

На питање о занимању одговорила су 462 испитаника (98,1%), од којих су већина биле медицинске сестре- техничари (273 или 59,1%). Друга најзаступљенија професионална група су били лекари (82 или 17,7%). Од медицинских радника у истраживању су учествовала и 22 доктора стоматологије (4,8%) и 9 здравствених сарадника (1,9%), док су преостали испитаници били недмедицински радници, административни (24 или 5,2%) и технички (52 или 11,3%), (Графикон 3).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 3. Структура испитаника по занимању (%)

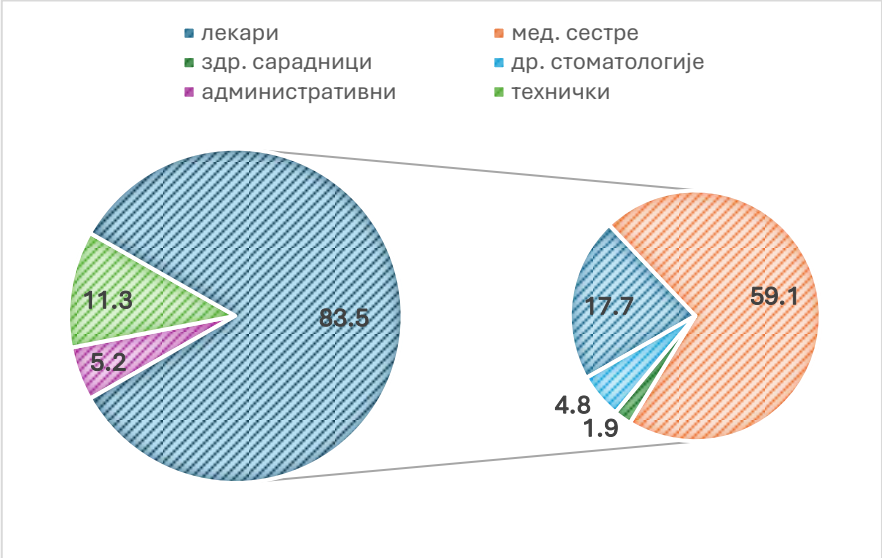

Од 456 (96,8%) испитаника који су одговорили на питање да ли имају руководећу позицију, 30 или 6,6% је одговорио потврдно (Графикон 4). На питање које се односи на обављање и других послова поред оних које запослени обављају у дому здравља, највише испитаника изјавило је да ради у другом сектору (45 или 9,6%), затим у приватном сектору (44 или 9,3%), док у настави раде 2 или 0,4% испитаника (Графикон 5).

Графикон 4. Руководећа позиција (%)

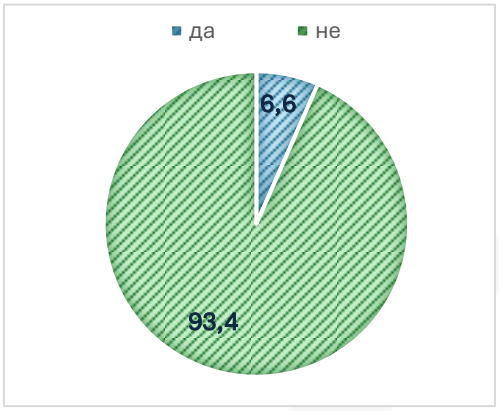

Графикон 5. Дуална пракса (%)

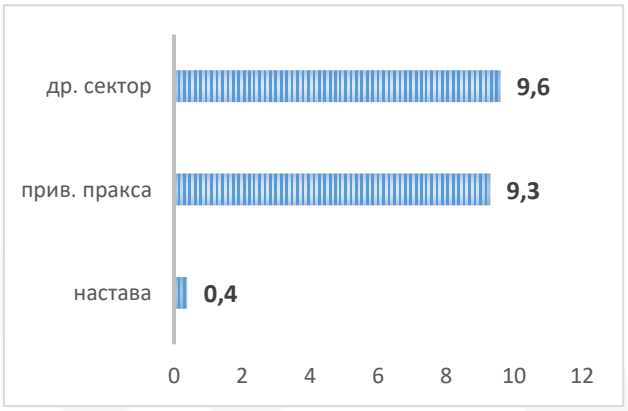

ЗАДОВОЉСТВО ЗАПОСЛЕНИХ РАЗЛИЧИТИМ АСПЕКТИМА ПОСЛА

Запослени у здравственим установама на примарном нивоу здравствене заштите оцењивали су више аспеката услова рада, међу којима су адекватност опреме и простора за рад, расположиво време за обављање посла, хигијенски услови, финансијска надокнада за рад, као и руковођење и организација рада. Поред тога, процењивали су и степен аутономије који имају у раду, као и могућности за професионални развој и континуирану едукацију. Мишљење запослених о међуљудским односима анализирано је кроз три аспекта: однос између запослених и претпостављених, кроз питање о уважавању и вредновању рада запослених од стране руководилаца; однос са осталим запосленима, кроз питање о непосредној сарадњи са колегама; и однос са пацијентима, кроз питање о односу пацијената према запосленима.

Адекватност опреме за рад на нивоу шест домова здравља запослени су оценили просечном оценом 3,84. Просечна оцена за овај аспект рада се значајно разликовала између домова здравља ($p<0,001$),

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

при чему су опрему за рад најбоље оценили запослени у ДЗ Осечина (4,45) и ДЗ Уб (4,44), а најлошије у ДЗ Мионица (3,23) и ДЗ Љиг (3,34), (Табела 2).

Готово две трећине од укупног броја запослених који су одговорили на питање о адекватности опреме за рад и који су сматрали да се ово питање односи на њих сматра да је она добра или одлична (300 или 64,8%), четвртина испитаника је неутрална (107 или 23,1%), а сваки осми је овај аспект окарактерисао као лош и веома лош (56 или 12,1%), (Графикон 6). Два испитаника (0,4%) нису одговорила на ово питање, а њих шест (1,3%) је сматрало да се питање о адекватности опреме за рад не односи на њих.

Графикон 6. Мишљење запослених о адекватности опреме за рад (%)

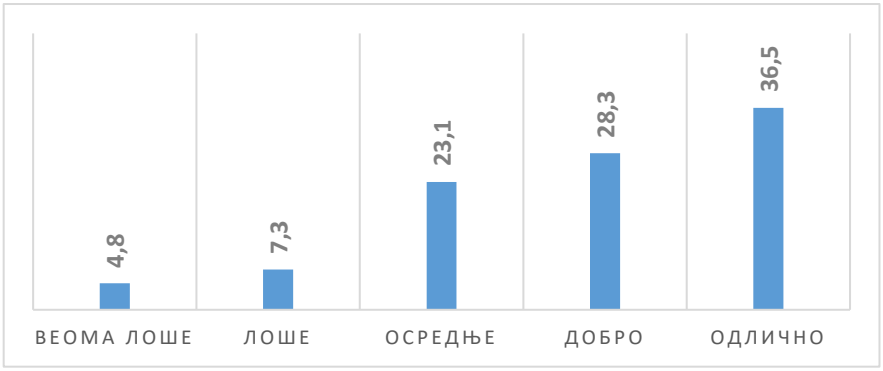

Просечна оцена којом су запослени оценили **адекватност простора за рад** на нивоу шест домова здравља била је 4,00. Установљена је статистички значајна разлика у просечним оценама радног простора између здравствених установа (p<0,001). И овај аспект, најбоље су оценили запослени у ДЗ Осечина (4,57) и ДЗ Уб (4,45), а најлошије запослени у ДЗ Љиг (3,44), (Табела 2).

Међу запосленим који су одговорили на питање о адекватности простора за рад и који су сматрали да се оно односи на њих, 327 испитаника или 70,6% је дало добру и одличну оцену, 86 (18,6%) је било неутралних, а оних који су овај аспект оценили лоше и веома лоше је било 50 или 10,8% (Графикон 7). Број анкетирани који су сматрали да се питање о адекватности простора за рад не односи на њих је 5 или 1,1%, док 3 испитаника (0,6%) нису одоговорила на ово питање.

Графикон 7. Мишљење запослених о адекватности простора за рад (%)

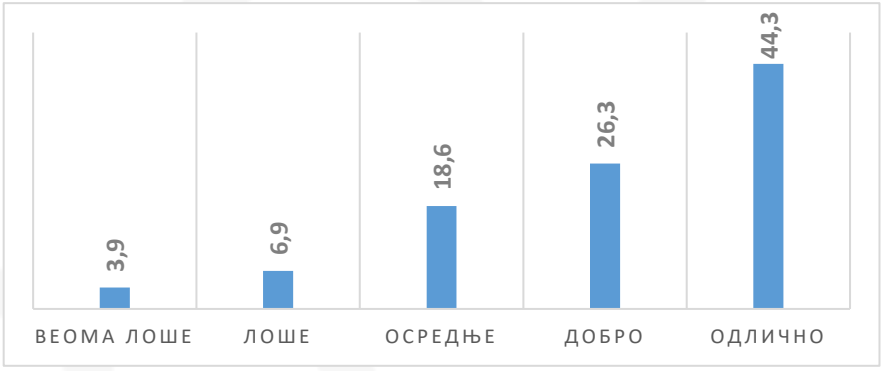

Расположиво време за рад у домовима здравља у Колубарском округу запослени су оценили просечном оценом 4,11. Посматрано по појединачним домовима здравља, просечна оцена је варирала од 3,78 у ДЗ Љиг до 4,67 у ДЗ Осечина (Табела 2), а разлика у просечним оценама између здравствених установа је статистички значајна (p<0,001).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Три испитаника (0,6%) су сматрала да се питање о расположивом времену за рад не односи на њих, а исто толико није одговорило на питање. Од преосталих 465 испитаника, 339 (72,9%) је време за рад оценило оценама добро и одлично, нешто мање од петине (88 или 18,9%) је дало оцену 3- осредње, док је преосталих 38 испитаника (8,2%) овај аспект рада окарактерисало као лош или веома лош (Графикон 8).

Графикон 8. Мишљење запослених о расположивом времену за рад (%)

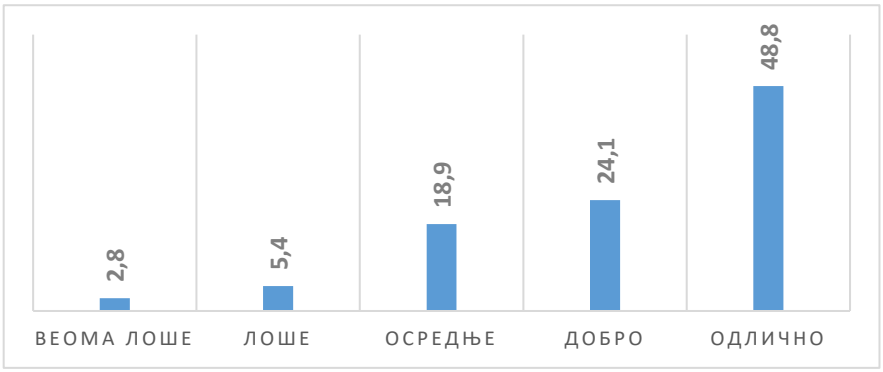

Просечна оцена задовољства запослених у установама примарне здравствене заштите у Колубарском округу **одржавањем адекватних хигијенских услова за рад** у складу са мерама превенције болничких инфекција износила је 3,85, а значајно се разликовала између домова здравља ($p<0,001$). Највишу просечну оцену ра овај аспект рада дали су запослени у Д3 Осечина (4,57), а најнижу у Д3 Мионица (3,18), (Табела 2).

Две трећине од 451 (95,8%) испитаника који су сматрали да се питање односи на њих и који су на исто одговорили, одржавање адекватних хигијенских услова оценила је добром и одличном оценом (296 или 65,6%), а петина осредњом (86 или 19,1%). Преосталих 69 испитаника (15,3%) дало је оцену 1- веома лоше и 2- лоше (Графикон 9).

Графикон 9. Мишљење запослених о одржавању адекватних хигијенских услова за рад (%)

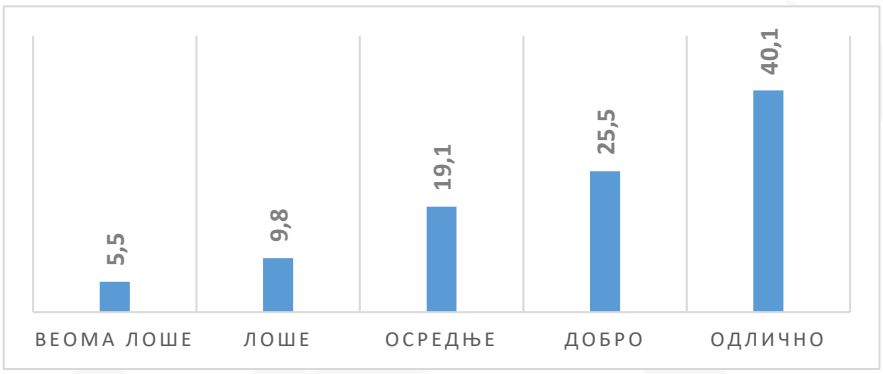

Аутономију у обављању посла запослени у домовима здравља Колубарског округа оценили су просечном оценом 3,80. Просечна оцена се значајно разликовала између здравствених установа ($p<0,001$) и кретала се од 3,31 у Д3 Љиг до 4,34 у Д3 Осечина (Табела 2).

Удео испитаника који су сматрали да се ово питање не односи на њих је био 3,8% (18 испитаника), док пет испитаника (1,1%) није одговорило на ово питање. Готово две трећине испитаника (289 или 64,5%) је аутономију у обављању посла оценило оценама добро и одлично, 69 испитаника или 15,4% било незадовољно овим аспектом рада (оцене 1- веома лоше и 2- лоше), док је преосталих 90 испитаника (20,1%) дало оцену 3- осредње (Графикон 10).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Датум:

Број:

Графикон 10. Мишљење запослених о аутономији у обављању посла (%)

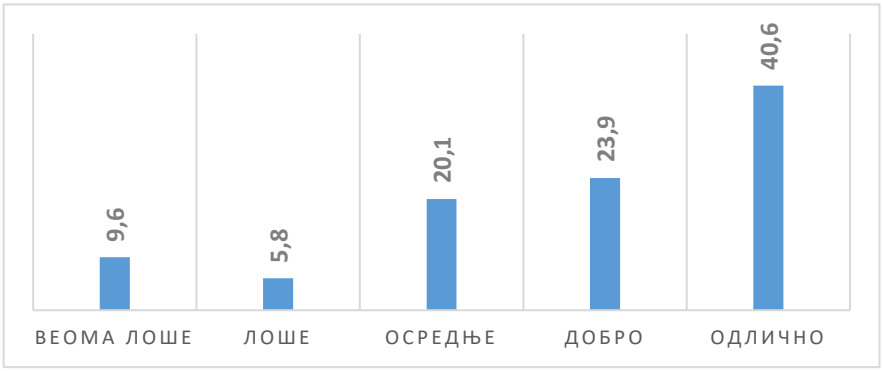

Финансијску надокнаду за рад запослени у установама на примарном нивоу здравствене заштите Колубарског округа су оценили просечном оценом 3,32. Просечна оцена и за овај аспект рада се значајно разликовала између домова здравља (p=0,019), при чему су финансијску надокнаду за рад најбоље оценили запослени у ДЗ Осечина (3,75) и ДЗ Уб (3,58), а најлошије у ДЗ Мионица (2,93) и ДЗ Љиг (3,16), (Табела 2).

Десет запослених (2,1%) није сматрало да се питање о оцени финансијске надокнаде за рад односи на њих, а још шест (1,3%) није одговорило на ово питање. Од преосталих 455 испитаника, 233 (51,2%) је овај аспект окарактерисало добро, односно одлично, 129 (28,4%) лоше, односно веома лоше, док су 93 испитаника (20,4%) била неутрална (Графикон 11).

Графикон 11. Мишљење запослених о финансијској надокнади за рад (%)

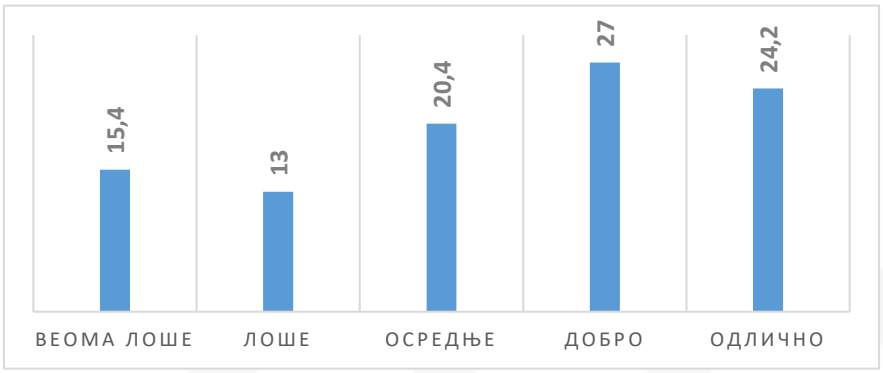

Просечна оцена којом су испитаници оценили **руковођење и организацију рада** на нивоу свих шест домова здравља Колубарског округа била је 3,70. Посматрано по појединачним здравственим установама, просечна оцена за овај аспект је варирала од 3,03 у ДЗ Љиг до 4,21 у ДЗ Осечина. Разлика у просечним оценама којима су испитаници оценили руковођење и организацију рада између домова здравља је статистички значајна (p<0,001).

Готово две трећине од 444 испитаника која су одговорила на питање, односно сматрала да се оно односи на њих, руковођење и организацију рада у установи оценила је добром и одличном оценом (276 или 62,2%), а по око петина осредњом (81 или 18,2%) и лошом и веома лошом оценом (87 или 19,6%), (Графикон 12).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 12. Мишљење запослених о руковођењу и организацији рада (%)

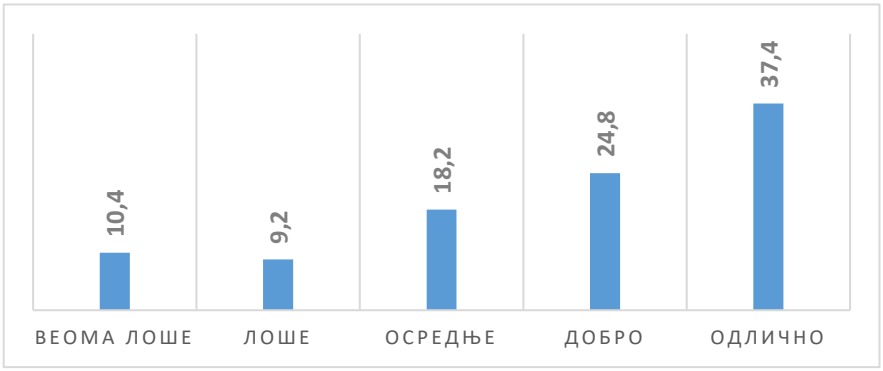

Могућности за професионални развој и континуирану едукацију запослени у домовима здравља Колубарског округа су оценили просечном оценом 3,69. Установљена је статистички значајна разлика у просечним оценама за могућности за професионални развој и едукацију између здравствених установа (p<0,001). Овај аспект су најбоље оценили запослени у ДЗ Осечина (4,30) и ДЗ Уб (3,91), а најлошије запослени у ДЗ Мионица (3,00) ДЗ Лајковац, 3,27 (Табела 2).

Већина испитаника (275 или 63% од оних који су одговорили и сматрали да се питање односи на њих) могућности за професионални развој су окарактерисали као добре и одличне, 78 испитаника или 17,9% је дало оцену 3- осредње, а сваки пети испитаник (83 или 19%) оцену 1- веома лоше и 2- лоше (Графикон 13). Двадесет осам испитаника или 5,9% је сматрало да се питање о оцени могућности за професионални развој не односи на њих, док седам испитаника (1,9%) није одговорило на ово питање.

Графикон 13. Мишљење запослених о могућностима за професионални развој и континуирану едукацију (%)

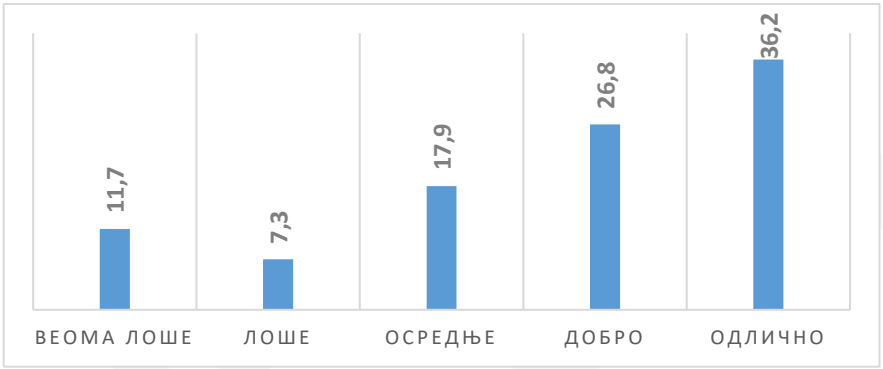

Уважавање и вредновање рада запослених у здравственим установама на примарном нивоу здравствене заштите Колубарског округа оцењено је просечном оценом 3,84. Просечне оцене за овај аспект рада се статистички значајно разликују између установа (p=0,002), при чему се највише просечне оцене бележе у ДЗ Осечина (4,33), а најниже у ДЗ Љиг (3,19), (Табела 1).

Удео испитаника који су сматрали да се ово питање не односи на њих је био 1,7% (8 испитаника), док пет испитаника (1,1%) није одговорило. Две трећине испитаника (309 или 67,5%) је уважавање и вредновање рада оценило оценама добро и одлично, док је нешто више било незадовољних овим аспектом рада (81 испитаник или 17,7% је дало оцене 1- веома лоше и 2- лоше), него неутралних (68 или 14,8%), (Графикон 14).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 14. Мишљење запослених о уважавању и вредновању рада (%)

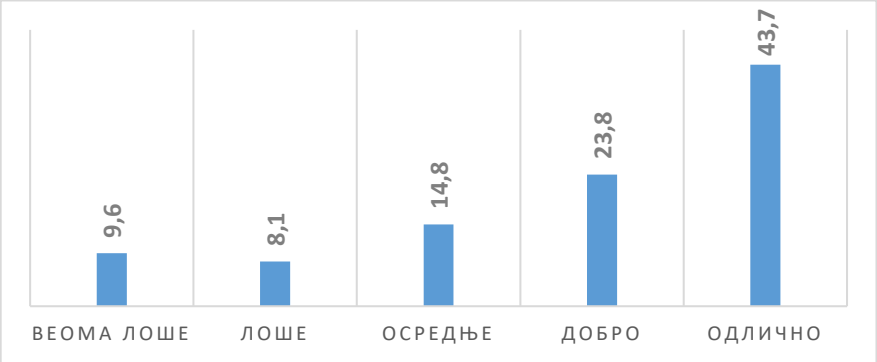

Сарадња са колегама од стране запослених у домовима здравља Колубарског округа је оцењена просечном оценом 4,17. Посматрано по појединачним установама, просечне оцене су варирале од 3,90 у ДЗ Мионица до 4,39 у ДЗ Осечина (Табела 2). Међутим, уочена разлика у просечним оценама између домова здравља није статистичке значајна (p=0,052).

Већина испитаника (349 или 77,6%) је сарадњу са колегама оценила оценом 4- добро и 5- одлично, 68 испитаника (15,1%) су били неутрални, док су 33 испитаника (7,3%) сматрала да је сарадња са колегама лоша, односно веома лоша (Графикон 15). Петнаест испитаника (3,2%) је сматрало да се питање о сарадњи са колегама не односи на њих, а 6 (1,3%) није одговорило.

Графикон 15. Мишљење запослених о сарадњи са колегама (%)

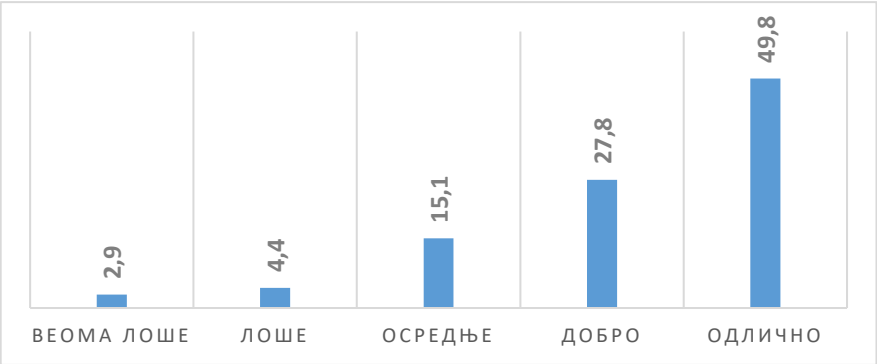

Однос пацијената према запосленима у установама примарне здравствене заштите Колубарског округа испитаници су оценили просечном оценом 4,08. Просечне оцене за овај аспект рада се значајно разликују (p<0,001) између домова здравља, при чему се највиша бележи у ДЗ Осечина (4,51), а најнижа у ДЗ Љиг (3,73) и ДЗ Мионица (3,76), (Табела 2).

Однос пацијената према запосленима оценила су 422 испитаника (89,6% од укупног броја), од којих је већина (316 или 74,9%) дала добру и одличну оцену, 64 испитаника (15,2%) су била неутрална, док су преостала 42 (10%) овај аспект рада окарактерисала као лош, односно веома лош (Графикон 16).

На основу просечних оцена којима су запослени у установама примарне здравствене заштите Колубарског округа оценили различите аспекте посла може се уочити да су запослени у највећој мери задовољни сарадњом са колегама, односом пацијената и организацијом времена за рад, док је финансијска надокнада најслабије оцењена, уз нешто ниже оцене и за могућности професионалног развоја и континуиране едукације и руковођење и организацију рада (Табела 2).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 16. Мишљење запослених о односу пацијената (%)

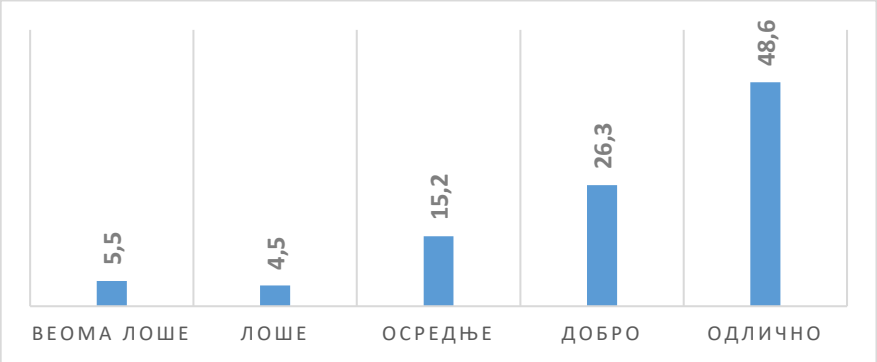

Поред разлика између појединих аспеката рада запажају се разлике и између самих здравствених установа. У ДЗ Осечина се конзистентно бележе највише просечне оцене за све аспекте рада, док се у ДЗ Љиг и ДЗ Мионица бележе лошији резултати (Табела 2), што указује на утицај интерних организационих пракси и услова рада на задовољство запослених.

Табела 2. Просечне оцене за различите аспекте посла по домовима здравља

КАРАКТЕРИСТИКА	ДЗ Осечина	ДЗ Ваљево	ДЗ Лајковац	ДЗ Љиг	ДЗ Уб	ДЗ Мионица	УКУПНО
Опрема за рад	4.45	3.70	3.50	3.34	4.44	3.23	**3.84**
Простор за рад	4.57	3.88	3.67	3.44	4.45	3.72	**4.00**
Време за рад	4.67	3.99	3.93	3.78	4.40	3.80	**4.11**
Аутономија у раду	4.34	3.79	3.41	3.31	4.01	3.38	**3.80**
Уважавање и вредновање	4.33	3.81	3.90	3.19	3.95	3.50	**3.84**
Сарадња са колегама	4.39	4.13	4.05	4.06	4.35	3.90	**4.17**
Однос пацијената	4.51	4.06	4.18	3.73	4.09	3.76	**4.08**
Могућности за проф. развој	4.30	3.66	3.27	3.50	3.91	3.00	**3.69**
Финансијска надокнада	3.75	3.19	3.34	3.16	3.58	2.93	**3.32**
Руковођење и организација	4.21	3.71	3.60	3.03	3.84	3.17	**3.70**
Одржавање хигијене	4.57	3.74	3.78	3.99	4.11	3.18	**3.85**

најбољи резултат
најлошији резултат

УКУПНО ЗАДОВОЉСТВО ПОСЛОМ И НАМЕРА ПРОМЕНЕ ПОСЛА

Укупно задовољство послом је сагледавано кроз питање да запослени оцене задовољство послом узимајући у обзир све напред наведене аспекте посла. На питање да ли размишљају да у наредних пет година промене посао, испитаници су могли да одговоре да не размишљају о промени, као и да планирају прелазак у приватни сектор здравства, рад ван здравствене заштите или одлазак у иностранство.

Укупно задовољство запослених у установама примарне здравствене заштите Колубарског округа, исказано просечном оценом на скали од 1 до 5 (1=веома незадовољан, 5=веома задовољан) износило је 3,79. Посматрано по појединачним домовима здравља, највиша просечна оцена укупног задовољства бележи се у ДЗ Осечина (4,31), а затим у ДЗ Уб (3,99), док су најнезадовољнији запослени у ДЗ Љиг (3,34) и ДЗ Мионица (3,38), (Графикон 17). Утврђена је статистичка значајност разлике ($p<0,001$) у просечним оценама укупног задовољства послом између домова здравља.

+381(0)14 291-041
plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs
14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Датум:

Број:

Графикон 17. Просечне оцене укупног задовољства послом по домовима здравља

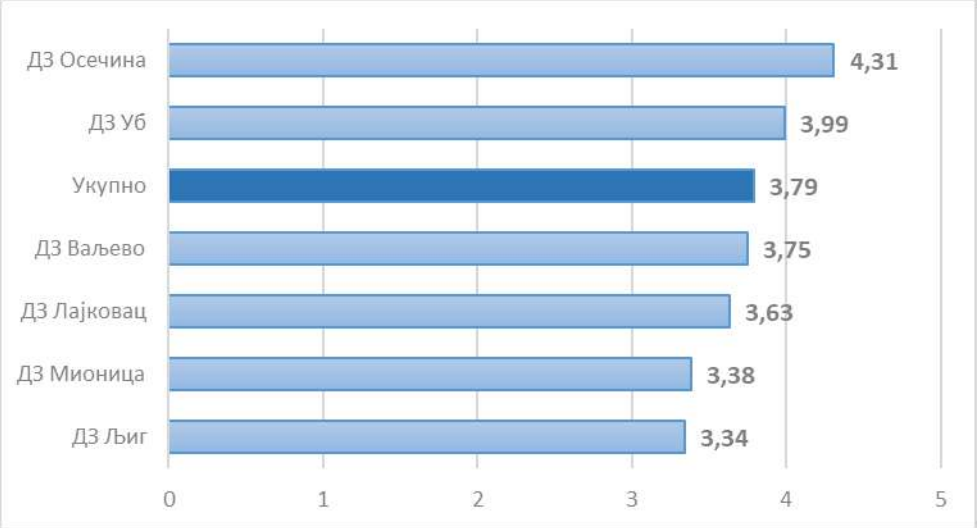

Две трећине испитаника се изјаснило да је задовољно послом који обавља, при чему је 140 испитаника или 30,6% веома задовољно, а 162 испитаника (35,4%) су задовољна. Сваки пети испитаник је укупно задовољство послом оценио оценом 3- ни незадовољан ни задовољан (99 или 21,6%). Укупно 57 испитаника (12,5%) није задовољно својим послом, од којих је 21 (4,6%) веома незадовољан (Графикон 18). Укупно 13 испитаника (2,8%) није одговорило на питање о укупном задовољству послом.

Графикон 18. Укупно задовољство послом (%)

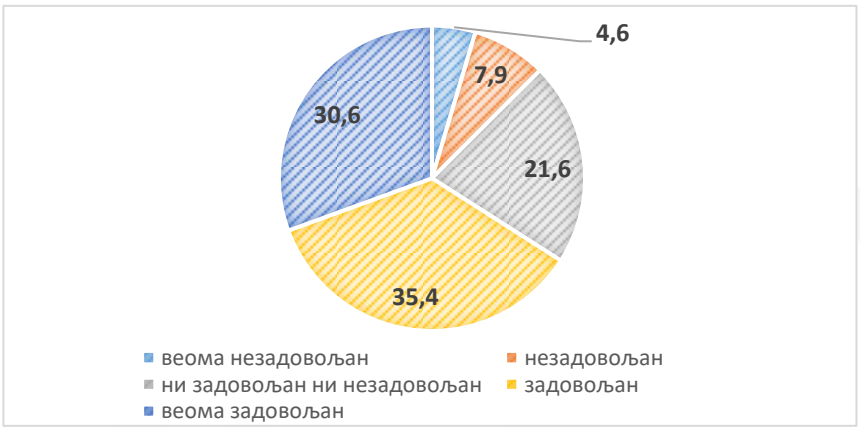

Просечне оцене укупног задовољства послом се не разликују статистички значајно између запослених различитих занимања (p=0,148). Најзадовољнији послом у домовима здравља Колубарског округа су доктори стоматологије (4,10), а затим технички радници (4,06). Лекари (3,82) су задовољнији од медицинских сестара- техничара (3,72) и здравствених сарадника (3,78), док су административни радници задовољство послом оценили просечном оценом 3,75 (Графикон 19).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 19. Просечне оцене укупног задовољства послом према занимању

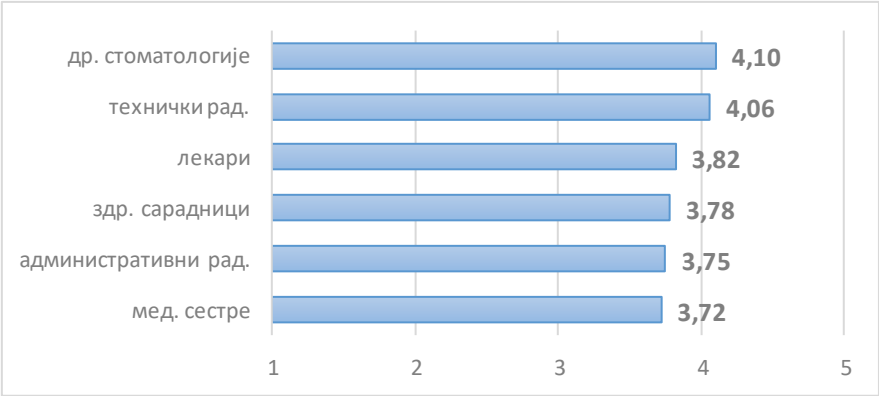

Својим послом задовољнији су запослени који су на руководећим местима (4,41), у односу на запослене који немају руководећу функцију, 3,75. Нешто већа просечна оцена задовољства послом бележи се код запослених мушког пола (3,84) у односу на запослене женског пола (3,80), као и код запослених млађих од 35 година (3,92) у односу на њихове старије колеге (просечна оцена задовољства код запослених старосне доби 35-54 године износила је 3,73, а код најстаријих запослених 3,84). Није, међутим, утврђена статистички значајна разлика у просечним оценама задовољства запослених у односу на пол (p=0,658) и старосну доб (p=0,268), за разлику од руководеће функције испитаника (p=0,001).

Највећи удео испитаника не размишља о **промени посла**, 339 или 76,2% на нивоу шест домова здравља Колубарског округа. Готово сваки девети размишља о одласку у иностранство (47 или 10,6%), док је уједначен удео оних који размишљају о одласку у приватни сектор (28 или 6,3%) и раду послова ван здравствене заштите (31 или 7%), (Графикон 20). На ово питање није одговорило 26 испитаника (5,5%).

Графикон 20. Намера промене посла (%)

Највећи удео испитаника који су изразили намеру промене посла (одговори 1-приватни сектор, 2-ван зравствене заштите и 3- иностранство) је у ДЗ Мионица (44,4%), а затим у ДЗ Љиг (30%), док је најмањи удео ових испитаника у ДЗ Осечина (20,8%), (Табела 3). Није, међутим, утврђена статистички значајна разлика у погледу намере промене посла између домова здравља (p=0,316).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Табела 3. Намера промене посла по домовима здравља

ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА	Намера промене посла		Не размишљају о промени	
	Број	%	Број	%
Дом здравља Лајковац	9	22.0	32	78.0
Дом здравља Љиг	9	30.0	21	70.0
Дом здравља Мионица	8	44.4	10	55.6
Дом здравља Осечина	10	20.8	38	79.2
Дом здравља Уб	22	25.6	64	74.4
Дом здравља Ваљево	48	21.6	174	78.4
УКУПНО	**106**	**23.8**	**339**	**76.2**

ЗДРАВЉЕ, ПРЕВЕНТИВНИ ПРЕГЛЕДИ И ФАКТОРИ РИЗИКА

Половина од укупног броја испитаника у установама примарне здравствене заштите Колубарског округа (230 или 50,4%) процењује своје **здравље у целости** добро, односно веома добро, две петине испитаника (184 или 40,4%) осредње, а сваки једанаести испитаник (42 или 9,2%) лоше, односно веома лоше (Графикон 21). На питање о самопроцени здравља није одговорило 15 испитаника (3,2%).

Графикон 21. Самопроцена здравља у целости (%)

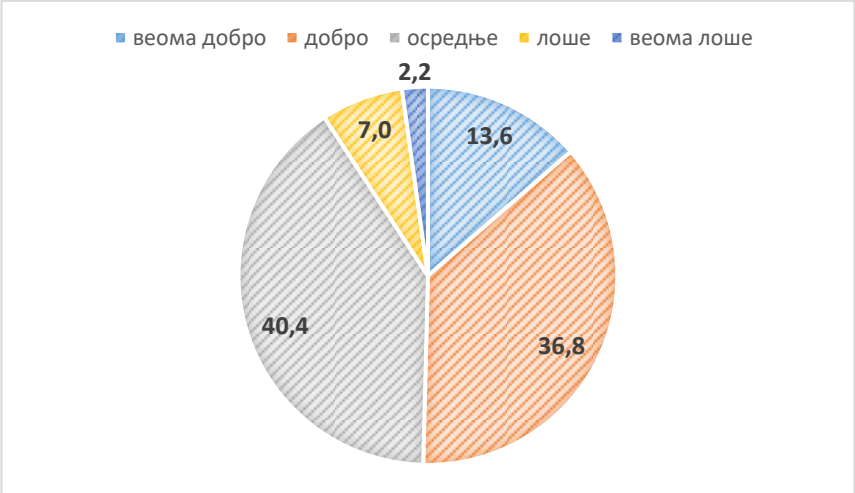

У ДЗ Мионица бележи се највећи удео испитаника који своје здравље оцењују као добро (66,7%), а у ДЗ Љиг најмањи (43,8%), (Графикон 22). Није, међутим, установљена статистички значајна разлика у погледу самопроцене здравља између здравствених установа (p=0,148).

Графикон 22. Самопроцена здравља у целости по домовима здравља (%)

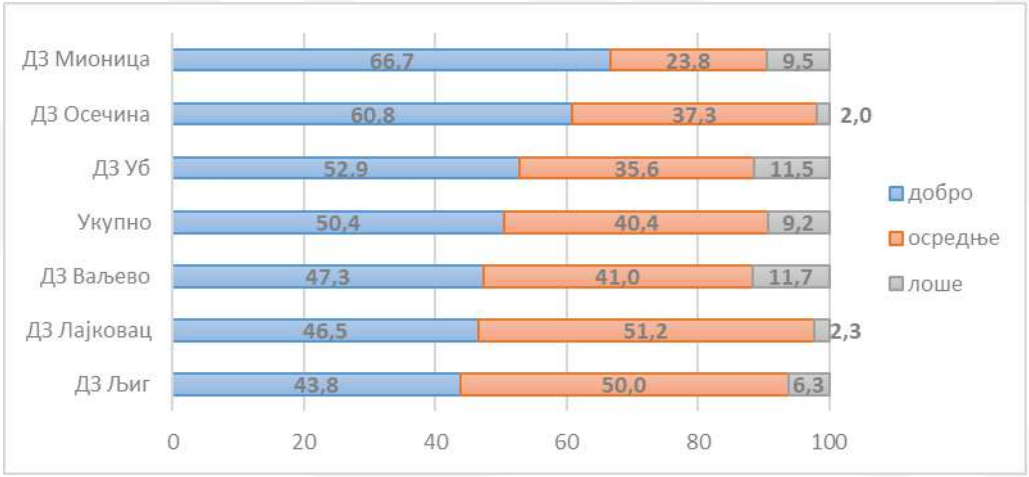

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

У редовним околностима, 128 испитаника (28%) у домовима здравља Колубарског округа је приликом обављања посла било много или веома много **напето, под стресом или притиском**. Исти је и удео испитаника који су били нимало или мало напети, под стресом или притиском (130 или 28,4%). Највише је било оних који су осећали умерен стрес повезан са послом- нешто више од две петине испитаника (200 или 43,7%), (Графикон 23). На питање о самопроцени стреса на послу није одговорило 13 испитаника (2,8%).

Графикон 23. Напетост, стрес или притисак приликом обављања посла у редовним околностима (%)

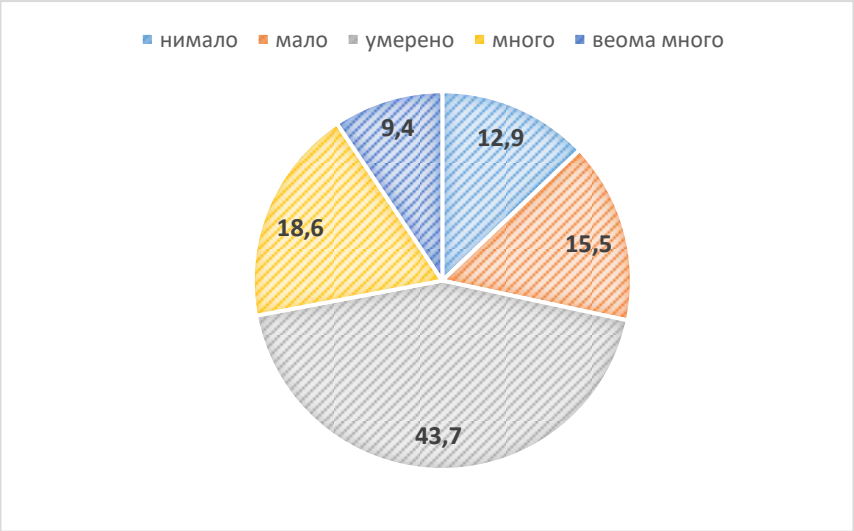

Највећи удео запослених који су много напети, под стресом и притиском приликом обављања посла је у ДЗ Мионица (38,1%), а затим у ДЗ Ваљево (31,3%). Са друге стране, у ДЗ Осечина, сваки седми испитаник (13,7%) је навео да је у великој мери под стресом на послу (Графикон 24). Установљена је статистички значајна разлика у нивоу самопроцењеног стреса на послу између домова здравља (p=0,043).

Графикон 24. Напетост, стрес или притисак приликом обављања посла у редовним околностима, по домовима здравља (%)

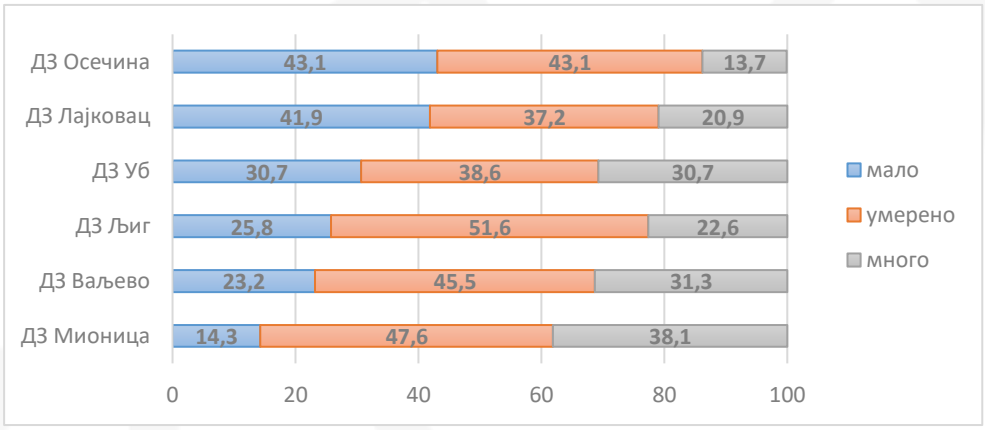

Када је у питању **слабо интересовање или задовољство у обављању активности**, 251 испитаник или 56,4% навео је да се са овим проблемом није сусретао током две недеље које су претходиле истраживању, док су 132 (29,7%) изјавила да су га осећала неколико дана. Са друге стране, 40 испитаника (9%) је навело да се овај осећај јављао више од половине дана, а 22 (4,9%) скоро сваког дана (Графикон 25). Двадесет шест испитаника (5,5%) није одговорило на ово питање.

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Сличан образац уочава се и код питања које се односи на **потиштеност, депресивно расположење и безнадежност**. Скоро две трећине испитаника (274 или 61%) изјавило је да није имало овакве тегобе, док је 106 (23,6%) навело да су се јављале неколико дана. Истовремено, 43 испитаника (9,6%) осећала су ове симптоме више од половине дана, а 26 испитаника (5,8%) скоро сваког дана (Графикон 25). На питање нису одговорила 22 испитаника (4,7%).

Графикон 25. Проблеми са менталним здрављем (%)

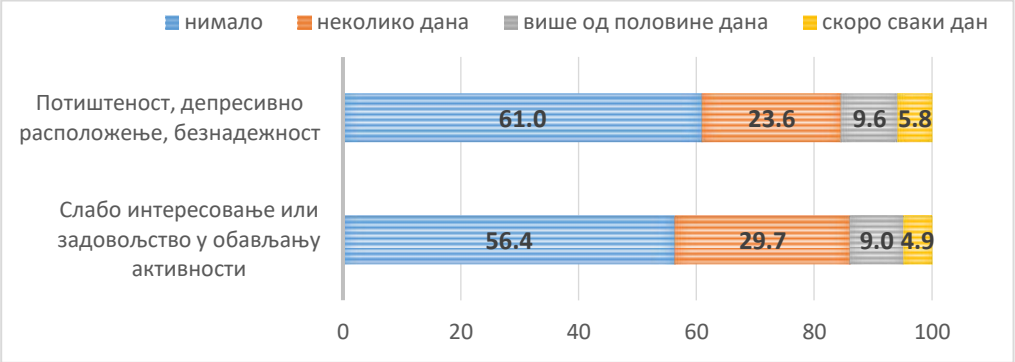

Више од три четвртине запослених (368 или 78,1%) навело је да су у последње три године урадили крвну слику и биохемијске анализе, док је две трећине испитаника (321 или 68,2%) у истом периоду контролисало крвни притисак. Најмањи је удео испитаника који су урадили скрининг на депресију (44 или 9,3%) и колоноскопију или тест на окултно крварење (54 или 11,5%). Од 378 запослених женског пола око половине (187 или 49,5%) је урадило скрининг на рак грлића материце (Папа тест), а трећина (123 или 32,5%) је урадила скрининг на рак дојке (мамографију/ултразвук дојке). Од 80 испитаника мушког пола 12 (15%) је урадио ПСА тест/преглед простате (Графикон 26).

Већина испитаника (408 или 86,6%) урадила је бар један од наведених **превентивних прегледа**.

Графикон 26. Превентивни прегледи у последње три године (%)

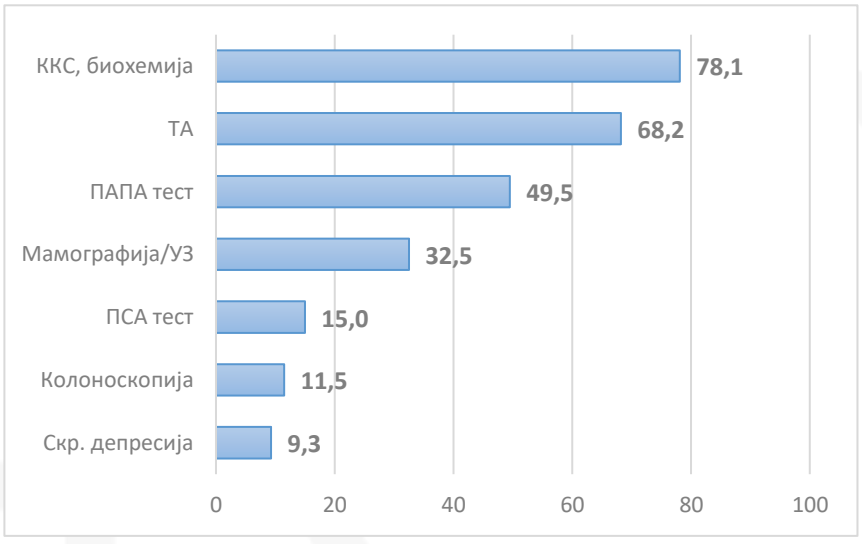

Домови здравља се значајно разликују (p=0,002) када је у питању пракса обављања превентивних прегледа запослених. Преко 90% испитаника у ДЗ Осечина и ДЗ Љиг је изјавило да је обавило бар један од превентивних прегледа, док је најмањи удео ових испитаника у ДЗ Мионица (64,5%), (Графикон 27).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Датум:

Број:

Графикон 27. Превентивни прегледи у последње три године, по домовима здравља (%)

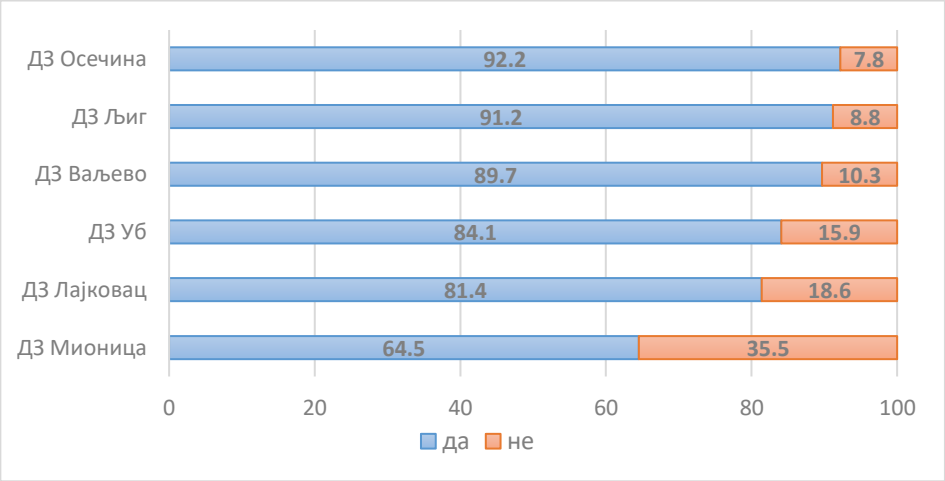

Од укупно 448 (95,1%) испитаника који су одговорили на питање да ли током једне уобичајене недеље имају најмање 150 минута **физичке активности** умереног интензитета или 75 минута активности снажног интензитета, 266 (59,4%) је одговорило потврдно.

Од 455 (96,6%) испитаника који су одговорили на питање колико често конзумирају **воће** (изузев цеђеног воћа и других сокова), 210 (46,2%) је одговорило да такве навике у исхарни практикује свакодневно, по око четвртина испитаника конзумира воће четири до шест (104 или 22,9%), односно један до три пута недељно (109 или 24%), док су 32 испитаника (7%) изјавила да ређе од једном недељно или никада не конзумирају воће. На питање о конзумацији **поврћа** (укључујући и смрзнуто, конзервирано и друго) одговорило је 448 (95,1%) испитаника, од којих половина (223 или 49,8%) конзумира поврће свакодневно, четвртина (115 или 25,7%) четири до шест пута недељно, петина (89 или 19,9%) једном до три пута недељно, док је 21 испитаник (4,7%) навео да поврће конзумира ређе од једном недељно или никада (Графикон 28).

Графикон 28. Конзумација воћа и поврћа (%)

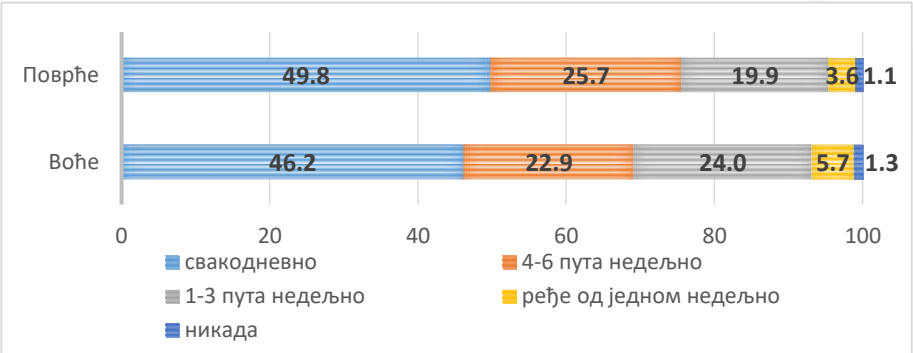

На питање о **пушачком статусу** одговорила су 454 испитаника (96,4%), од којих је највећи број, 224 или 49,3% навео да никад није пушио дуванске производе. Међутим, више од половине испитаника у домовима здравља Колубарског округа пуши или је пушило раније, а четвртина од укупног броја испитаника (119 или 26,2%) ову навику практикује свакодневно (Графикон 29).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 29. Навика пушења дуванских производа (%)

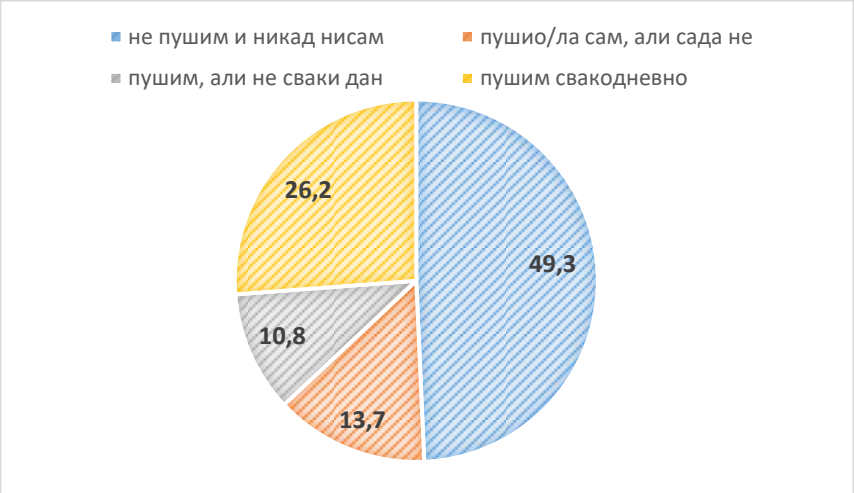

На питање о навици конзумације **алкохолних пића** одговорило је свих 456 испитаника (96,8%) у шест домова здравља Колубарског округа, од којих је највећи број, 265 или 58,1% навео да никада у току једне недеље не попије више од седам алкохолних пића (једна чаша вина, једно пиво, једно жестоко пиће или комбинација ових пића). Сваки четврти испитаник (108 или 23,7%) је ову навику практиковао мање од једном месечно, а сваки тринаести (34 или 7,5%) једном месечно. Шеснаест испитаника (3,5%) је навело да скоро сваке, односно сваке недеље конзумира алкохолна пића у наведеној количини (Графикон 30).

Графикон 30. Конзумација алкохолних пића (%)

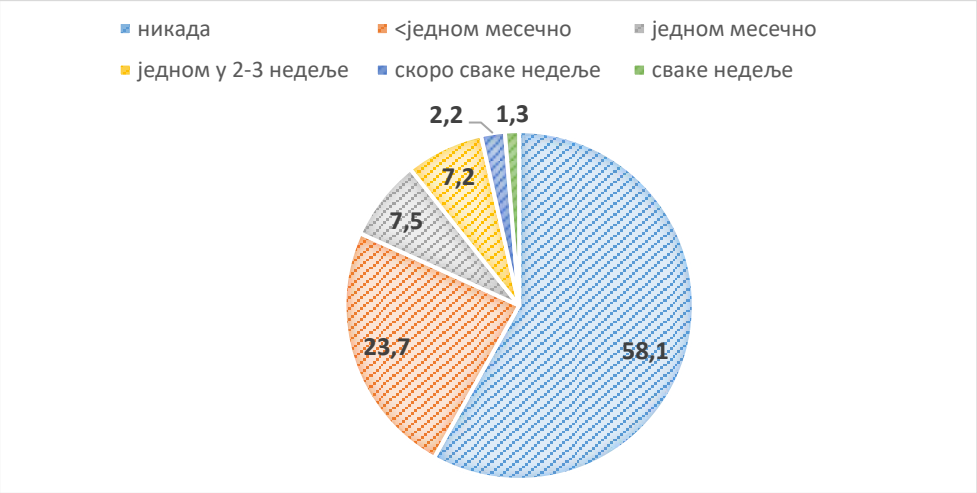

Највећи удео испитаника (244 или 53,9%) навео је да у просеку **спава** 5–6 сати дневно, док још 160 испитаника (35,3%) спава 7–8 сати. Мање од пет сати сна пријавило је 38 испитаника (8,4%), док је мање од 3% навело да спава девет и више сати дневно (Графикон 31).

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 31. Дужина трајања сна радним данима (%)

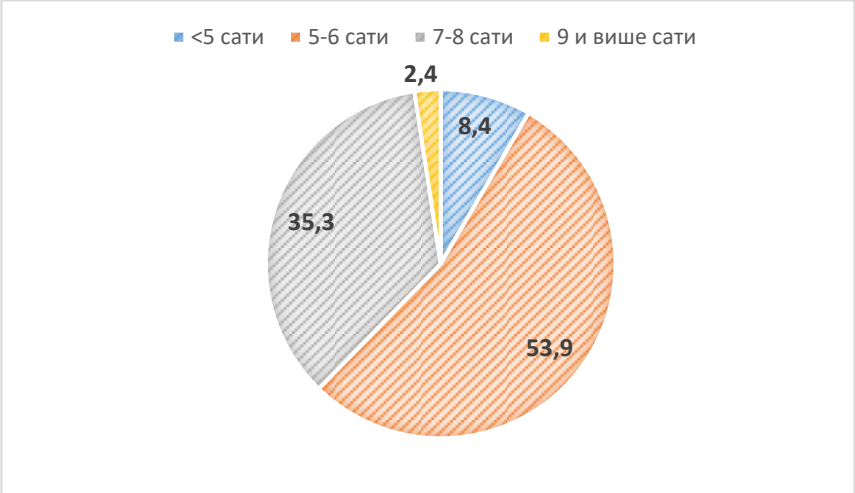

Више од трећине испитаника (170 или 36,1%) навела је да је током 12 месеци који су претходили истраживању боловала од повишеног крвног притиска. Друга група хроничних обољења по учесталости међу запосленима су болни поремећаји локомоторног апарата (54 или 11,5%), а трећа кардиоваскуларне болести (37 или 7,9%). Готово сваки седми испитаник (69 или 14,6%) је навео да је у претходних годину дана боловао од неке друге болести (Графикон 32).

Више од половине испитаника (266 или 56,5%) навело је да је током претходних 12 месеци боловало од бар једне **хроничне болести**.

Графикон 32. Хроничне болести у претходних 12 месеци (%)

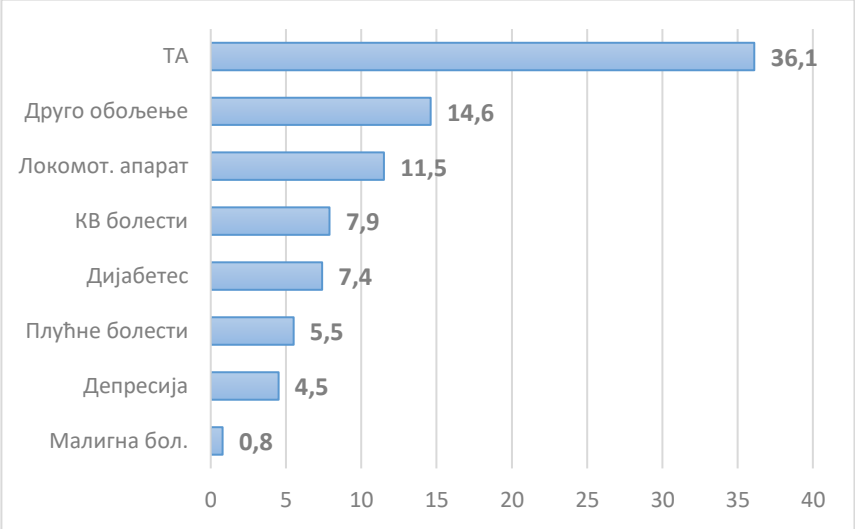

Највећи удео испитаника који је навео да болује од бар једне хроничне болести је у ДЗ Уб (63,6%), а затим у ДЗ Лајковац (58,1%), а најмањи у ДЗ Мионица (41,9%), (Графикон 33). Није, међутим, установљена статистички значајна разлика између домова здравља у учесталости присуства хроничних болести код запослених.

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Графикон 33. Хроничне болести у претходних 12 месеци по домовима здравља (%)

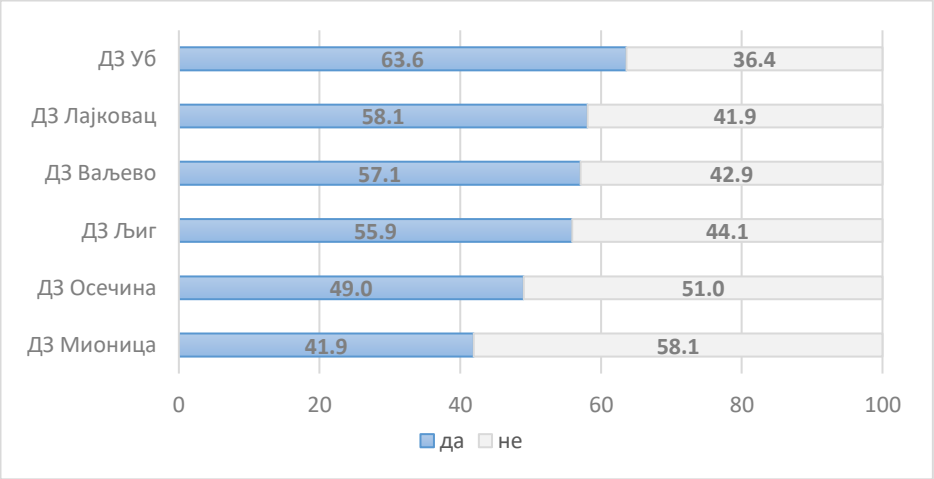

КОМЕНТАРИ ИСПИТАНИКА

Кроз једно питање отвореног типа, запослени су имали могућност да у упитник упишу своје предлоге за унапређење квалитета рада и задовољства запослених у здравственим установама. Од 471 запосленог у установама примарне здравствене заштите Колубарског округа који су попунили анкетни упитник, коментаре је навело 48 испитаника (10,2%).

Одговори испитаника на отворено питање углавном указују на незадовољство појединим аспектима рада, уз истовремено присуство мањег броја позитивних ставова. Најчешће примедбе односе се на потребу за већим бројем запослених, нарочито лекара и медицинског особља, као и на ниске зараде, које се доживљавају као недовољне у односу на обим и сложеност посла. Испитаници такође указују на потребу за бољом организацијом рада, унапређењем услова рада (опрема, хигијена, простор, безбедност), као и већим уважавањем запослених и њиховог мишљења од стране руководства. Део одговора указује и на проблеме у међуљудским односима и комуникацији, док појединци испитаници изражавају незадовољство због изостанка конкретних промена упркос ранијим сугестијама. Ипак, присутни су и одговори који указују на задовољство радом и колегијалним односима, али су они знатно ређи у односу на критичке осврте.

ЗАКЉУЧАК

На основу приказаних резултата може се закључити да запослени у установама примарне здравствене заштите Колубарског округа исказују умерен ниво укупног задовољства послом, при чему су највећи извори задовољства везани за непосредно радно окружење, пре свега колегијалне односе, однос са пацијентима и расположиво време за рад. Насупрот томе, кључни извори незадовољства односе се на системске и организационе факторе, као што су висина зараде, ограничене могућности за професионални развој, као и квалитет руковођења и организације рада. Уочене разлике између здравствених установа додатно указују на значај интерних управљачких пракси и услова рада у обликовању задовољства запослених. Иако већина запослених не размишља о промени посла, присутан је одређени ризик од одлива кадра, нарочито ка иностранству, што у комбинацији са перципираним недостатком особља представља потенцијални изазов за функционисање система.

Подаци о здравственом стању и животним навикама указују на релативно повољну самопроцену здравља код већине испитаника, али и на значајно присуство хроничних обољења, недовољно трајање сна и умерене до повишене нивое стреса код значајног дела запослених. Истовремено, уочава се простор за унапређење превентивних пракси и здравих стилова живота, посебно у домену менталног здравља. Квалитативни одговори додатно потврђују да су кључни изазови повезани са

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5

Датум:

Број:

кадровским дефицитом, материјалним положајем запослених, организацијом рада и недовољним укључивањем запослених у процес доношења одлука.

Препоруке за унапређење задовољства запослених

Унапређење задовољства запослених захтева свеобухватан приступ, при чему је важно нагласити да поједине кључне мере, као што су побољшање материјалног положаја запослених и улагање у људске ресурсе кроз запошљавање недостајућег кадра, у значајној мери превазилазе овлашћења руководилаца у самим здравственим установама и зависе од ширег системског и финансијског оквира. Ипак, у оквиру постојећих надлежности, могуће је деловати на унапређењу организације рада и јачању управљачких капацитета, кроз јасније дефинисање процеса, равномернију расподелу оптерећења и унапређење интерне комуникације. Посебан значај има развој подстицајне радне атмосфере у којој се мишљење запослених уважава, што може допринети већем осећају припадности и мотивације.

Додатно, руководиоци могу иницирати и подржати континуиране програме стручног усавршавања и едукације, као и активности усмерене на очување менталног здравља запослених, смањење стреса и промоцију здравих стилова живота. Унапређење доступности и обухвата превентивних прегледа, посебно у области менталног здравља, такође представља важан сегмент деловања на нивоу установе. Комбиновањем ових мера са системским решењима на вишим нивоима управљања може се створити одржив основ за повећање задовољства запослених.

Податке прикупила и обрадила
Слађана Младеновић
спец. струк. санитарно еколошки инж.

Анализу сачинила

Др сци. мед. Катица Трипковић
спец. социјалне медицине

В. Д. директора ЗЗЈЗ Ваљево

Др Оливера Јаћимовић
спец. микробиологије са паразитологијом

+381(0)14 291-041

plan.analiza@zzjzvaljevo.org.rs

14000 Ваљево, Владике Николаја 5